

Gutter godtar grovt fortegnede fremstillinger av seg selv som kjønn

Kronikk

Thorgeir Kolshus,
sosialantropolog
og far



Tre niendeklassingers beskrivelse av en skolehverdag kjennetegnet av klåing og seksualisert ordbruk, vakte voldsom oppsikt i dagene frem mot 8. mars. Det korte Si ;D-innlegget var sterk lesning for meg, pappa til to gutter og en jente, der eldstemann går i niendeklasse på en skole i samme by som jentene bak teksten.

Min umiddelbare reaksjon var den samme som mange andres: Har vi ikke kommet lenger enn dette? Hva slags lærere er det som bagatelliserer sånne opplevelser? Og for noen drittsekker disse guttene er!

Samtidig var noen av beskrivelsene i teksten malt med såpass bred pensel at jeg tok meg i å tenke at de sto i fare for å skygge for hovedpoenget. Men hvis jentene fikk plass og anledning til å utdype, ville budskapet nok være både mer nyanisert og mer konkret.

Generaliseringsiver

Det ble det ikke tid til. For i voksenverdenen, der markeringsbehov gir seg til kjennene som virketrang, fikk saken raskt sitt eget liv. Likestillingsombudet var kjapt ute med en takk til jentene for å ha rettet søkelyset mot seksuell trakassering, før hun la til: «Dessverre tror [!] jeg dette skjer på alle skoler», etterfulgt av en påminnelse om at hvis skolen hadde vært en arbeidsplass, kunne slik oppførsel «ført til oppsigelse eller andre sanksjoner». Det er vanskelig å se at denne halvskjulte trusselen skulle være rettet mot andre enn «guttene».

Rikspolitikerne var ikke snauere. Jentene ble invitert til å overvære Stortingets spørretime, med Dagsrevyen og halve pressekorpset på slep. Derfra ble det rapportert at «gutter tar jenter i skrittet og på rumpa. De bruker daglig sexistiske ord og uttrykk mot jentene». Kunnskapsministeren rettet pekefingeren mot både ansvarsfraskrivende lærere og unnvikende foreldre før han avrundet det hele med et «og

guttene må ta seg sammen!».

Viktige nyanser

I dagene som fulgte kom det en del kommentarer til jentenes innlegg, som bidro med viktige nyanseringer av politikernes og likestillingsombudets ensidighet og generaliseringsbegjær. En av deres medelever kjente seg overhodet ikke igjen i fremstillingen, men understreket at han ikke tviler på at jentene har opplevd det de beskriver, kun at «måten aviser og TV har fortalt om det på, får det til å høres veldig vanlig ut».

En annen gutt skrev at kroppspress, seksuell trakassering og kommentarer om penisstørrelse og «pulbarhet» rammer gutter like mye som tilsvarende rammer jenter. Dette ble bekreftet i innlegget fra en ung kvinne som også understreket at flertallet av dem som gjennom oppveksten har kalt henne hore og diskutert hennes pulbarhet, hadde vært andre jenter.

Gutters underreaksjon

Hjemme hadde vi selvsagt snakket om saken etter det første innlegget, og både 14-åringen og 12-åringen bedyret at slik var det virkelig ikke på deres skoler. Da eldstemann og jeg noen dager senere diskuterte tilsvaret fra medeleven som følte seg urettmessig uthengt, kom det frem at dette hadde han opplevd mange ganger før: Noen sa noe om gutter som guttene ikke kjente seg igjen i, og derfor opplevde de at det ikke angikk dem. Jeg spurte om dette var noe bare han tenkte på, men han mente det var slik for alle hans kompisar. «De snakker sånn om oss. Sånn er det bare.»

Her må jeg be leseren gjøre som jeg selv gjorde og ta en runde til med det som nettopp ble sagt. En niendeklassing og hans venner er altså så vant med kritikk av «gutter» at de møter det med et skuldertrekk.

For likestillingsombud og politikere bør det være et tankekors, ettersom immunitet mot kritikk ikke gir grobunn for ønsket endring. For meg, som far, er det imidlertid underreaksjonen som er tankevekkende: det faktum at gutter godtar grovt fortegnede fremstillinger av seg selv som kjønn. Det er ikke apati, for de er definitivt engasjerte. Men guttene har avfunnet seg



Guttene har avfunnet seg med at når kjønnsroller diskuteres, er det de som står for problemene

”

med at når kjønnsroller diskuteres, er det de som står for problemene.

Dagens 14-åringer

Disse guttene befinner seg i en fase av livet der de former sin egen kjønnsidentitet. Litt får de fra oss fedre og andre menn de har kontakt med. Men dagens 14 år gamle gutter er så mye bedre folk enn det min generasjon 14-åringer var. Det er de også forventet å være. Så de må i stor grad skape seg selv, uten klare forbilder som frem snakker dem.

For gutter finnes det intet motstykke til folk som Marta Breen, Hannah Helseth, Ulrikke Falch og Sigrid Bonde Tusvik, som kan gå i bresjen for dem når politikere, likestillingsombud og andre blir for ensidige, og som endog drister seg til å være bare ørlite unyansert for å gjødsle et positivt selvbylde i en omskiftelig livsfase.

Offerhierarkiet

Hvorfor er det fremdeles vanskelig å vinne gehør for at også gutter kan utsettes for diskriminering?

Jeg tror mye av årsaken er å finne i nor-



«Jeg går på skole, ikke kall meg hore!» var blant parolene under markeringen av den internasjonale kvinnedagen på Youngstorget i Oslo.
Foto: Håkon Mosvold Larsen, NTB Scanpix

ske offerhierarkier, som vi bruker til å sortere inntrykk og erfaringer og utlede handlinger. I slike hierarkier er det lite rom for gråtoner. Som barn i relasjon til voksne kan gutter selvsagt være offer, sammen med jentene. Men når det er jenter vs. gutter som er den aktuelle relasjonen, vil gutter aldri være det. Vi kan synes synd på dem, men offerrollen er en følge av forklaringer på strukturnivå, og derfor lar den seg ikke anvende på gutter i sin alminnelighet.

Ett blant mange eksempler på denne dynamikken kom tydelig frem i debatten mellom økonomihistoriker Einar Lie og kjønnsforsker Harriet Bjerrum Nielsen om gutters skoleprestasjoner. Sistnevnte insisterte på at karaktergapet mellom kjønnene var gutters egen skyld, ettersom de ikke jobbet hardt nok. Løsningen var altså at gutter måtte skjerpe seg. Jeg tviler sterkt på at Nielsen ville brukt denne forklaringen på at kvinner i liten grad får topplederposisjoner i det private næringsliv. Og hun ville definitivt ikke sagt at kvinnene måtte skjerpe seg og jobbe hardere.

Offerhierarkiet bestemmer med andre

ord når forklaringer skal legges på individnivå, og når det er aktuelt å bruke strukturelle forklaringer. Og vi lar det forbigå noenlunde i stillhet, selv om det skurrer noe så inn i hampen.

Likestilling for en ny generasjon

Spørsmålet er om likestillingsprosjektet er tjent med at vi fortsetter å sette tann for tunge. Å navigere etter stivnede offerforståelser gir en farlig kurs. Manglende nyanser som kompensasjon for tidligere urett har vært forståelig. Men som en som fått mitt mannsrepertoar dramatisk utvidet av kvinnekampen, vet jeg at likestilling ikke er et nullsumspill.

Å erkjenne at urett også begås mot gutter, betyr anerkjennelse av målet om likestilling, ikke en undergraving av det. Også i den forstand er gutters underreaksjon et demokratisk problem.

Og likestillingsombudet og andre som kjempet for å være raskest og høyest i sin fordømmelse av «guttene», som ikke har gjort annet galt enn å være født som gutter, bør ta seg en omgang med sine egne fordommer.

Debatt

Tid for en beslutning mot muslimhets og hatkriminalitet

Yasir Ahmed,
informasjonsansvarlig,
Islamsk Råd Norge



Millioner av kroner ble brukt på rettsaken mot 22. juli-terroristen før han til slutt fikk sin dom og vi som samfunn fikk ham bak murene. Vi lyktes dessverre ikke med å bekjempe hans ideologi. Den lever fremdeles. New Zealand-terroristen Brenton Tarrant var inspirert av en ideologi som har sitt opphav i Norge. Det er noe vi som nasjon ikke er stolt av.

At manifestet til en norsk terrorist blir en inspirasjonskilde på andre siden av kloden, forteller oss at høyre-radikalisme er et internasjonalt samfunnsproblem. Brenton Tarrant var også knyttet til et høyre-radikalisert miljø, på lik linje med Anders Behring Breivik, et miljø bestående av folk PST beskriver som skoletapere, rumsisbrukere og kriminelle.

Solbergs unnlatelse

Her hjemme er hele nasjonen preget av det som skjedde i New Zealand. Våre fremste politikere var raskt ute med å fordømme angrepene og viser støtte til at muslimhets og hatkriminalitet må bekjempes. Men kritikken mot Erna Solberg raser i de muslimske miljøene fordi statsministeren unnlater å si at dette var et terrorangrep mot muslimer. I stedet sier hun at det var et terrorangrep mot innvandrere og flyktninger.

Arbeiderpartiet erkjenner også at Norge har ikke gjort et godt nok arbeid med å ta tak i holdningene bak Breiviks handlinger. Det er en formulering som er blitt en gjenganger. Hver gang en slik hendelse skjer, er våre fremste politikere ute med å si at dette må bekjempes. Vårt ønske til norske

politikere er at de åpenhertig forteller det norske folk, og ikke minst det muslimske miljøet, hvordan disse holdningene skal bekjempes. Når kan vi klappe oss på skulderen og være stolte av at vi har omgjort ord til handling?

Islamsk Råd Norge har i årevis etterlyst en konkret handlingsplan mot muslimhets og hatkriminalitet. I en paneldebatt arrangert av IRN i forbindelse med stortingsvalget 2017 var samtlige partier representert i panelet. De fikk spørsmål om hvorvidt deres parti tar hatkriminalitet og muslimhets på alvor. Det var konsensus blant partiene om at det var et problem, men de kunne ikke svare på om dette ville bli nedfelt i deres partiprogrammer.

Det er dokumentert, både i form av statistikker og forskningsrapporter, tydelige tegn på at hetsing av muslimer øker i det norske samfunnet. Paradokset er at regjeringen likevel valgte ikke å inkludere dette problemet i sin rapport sendt til FNs rasediskrimineringskomité (CERD). Til og med FN var sjokkert over at Norge unnlot å si noe om dette i rapporten. Som resultat ble Norge anmodet om å styrke sitt arbeid mot hatkriminalitet. Tross dette avviser Stortinget, i høringstimen 12. mars, et forslag fra SV om å styrke hatkriminalitetsgruppen i politiet i distriktene. Arbeiderpartiet var nølende til dette forslaget og er fornøyd med at det gjennomføres systematisk og obligatorisk opplæring om hatkriminalitet.

Bekymringsmeldinger

Som Norges største paraplyorganisasjon og dialogpartner har vi mottatt mange bekymringsmeldinger fra det muslimske miljøet, spesielt fra unge norske muslimer, angående politikernes manglende vilje til å arbeide med en handlingsplan. Vi deler denne bekymringen og forstår den frykten som er i det norske «luftrommet».

Vi oppfordrer de politiske partiene om å ha et tydelig budskap når de besøker moskeene og det muslimske miljøet i forbindelse med høstens valg. Når får vi se at arbeidet for en handlingsplan blir nedfelt i partiprogrammene?

Islamsk Råd Norge er villig til å jobbe for å sette i gang arbeidet sammen med regjeringen og øvrige organisasjoner, som også etterlyser en handlingsplan.

Det er nå tid for beslutning og handling.

Se nettversjonen på ap.no/meninger for lenker til kilder og dokumentasjon.



Kritikken mot Erna Solberg raser i de muslimske miljøene fordi statsministeren unnlater å si at dette var et terrorangrep mot muslimer